

Q&A Droogte

Wat is de LCW en MTW en waarom komen ze wel of niet bij elkaar?

De LCW is de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling en is onderdeel van het Watermanagementcentrum Nederland. Het is een commissie die bij elkaar komt zodra er ernstige droogte problemen zijn meestal is dat als de rivierstanden te laag worden. In de LCW zitten waterspecialisten van Rijkswaterstaat, de Unie van Waterschappen en het KNMI, en (de afdeling communicatie van) I&M. Bij bepaalde lage waterstanden of verwachte extreme neerslag komt deze commissie bij elkaar en delen dan informatie uit het land (van o.a. de waterschappen) met elkaar. In dit overleg inventariseren ze de landelijke situatie bij extreme droogte. De LCW brengt in deze periodes regelmatig (wekelijks of eens per 14 dagen) verslag uit (watermonitor) naar de waterbeheerders en ook naar de pers. Als de situatie nijpender wordt en er verdergaande maatregelen moeten worden genomen (die verder gaan dan de afzonderlijke regionale partijen zelf doorvoeren), wordt het Managementteam Waterverdeling bijeen geroepen. Hierin zitten beslissers uit de genoemde partijen, die deze grotere maatregelen kunnen nemen en de staatssecretaris kunnen adviseren. Een voorbeeld is het in werking zetten van de Klimaatbestendige Water Aanvoer.

Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling

De Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW) maakt bij watertekorten een verdeling van het beschikbare rijkswater onder sectoren die daarvan afhankelijk zijn. Voorbeelden van deze sectoren zijn de land- en tuinbouwsector, de scheepvaartsector en natuurbeheer.

Verdeling

LCW kijkt naar de hoeveelheid water per sector, maar ook naar de juiste waterkwaliteit voor de bestemming ervan. Elke sector heeft immers zijn eigen wensen voor het water. Zo wil de landbouwsector graag water met een niet te hoge zoutconcentratie en willen elektriciteitsproducenten water dat niet te warm is.

Deelnemende partijen

LCW bestaat uit vertegenwoordigers van Infrastructuur en Waterstaat (onder andere alle regionale diensten van Rijkswaterstaat), de Unie van Waterschappen en het Interprovinciaal Overleg en KNMI.

Criteria

Voor het bijeenroepen van LCW is een aantal criteria opgesteld:

- Zodra de rivierafvoeren bij de grens van de Rijn (bij Lobith) en de Maas (bij Maastricht-Sint Pieter) onder een bepaalde waarde komen.
- Als er bovenregionale watertekortproblemen ontstaan zonder dat aan de eerste twee criteria bij Lobith en/of Eijsden wordt voldaan.

Besluitvorming

LCW heeft formeel geen besluitvormende rol, maar geeft advies aan de directeur-generaal van Rijkswaterstaat. De directeur-generaal besluit bij beperkte watertekorten of hij de adviezen overneemt en uitvoert. Als de situatie kritischer wordt kan de besluitvorming worden neergelegd bij de minister.

Waterschappen zorgen voor zoetwatervoorziening in Nederland.

Op dit moment is er sprake van droogte. De waterschappen zijn goed voorbereid op eventuele droogte. Alle voorbereidingen zijn getroffen om maatregelen te treffen als de droogte aanhoudt. De waterschappen zorgen ook in periodes van droogte voor zoveel mogelijk zoet water, een goede

waterkwaliteit en een veilige waterkering. De natuur heeft zoet water nodig, de landbouw gebruikt het voor gewassen, het waterpeil en de grondwaterstand hebben invloed op de veiligheid. Door de klimaatveranderingen doen er zich vaker periodes van extreme droogte en zware regenbuien voor.

Belangrijkste aandachtsgebieden van de waterschappen bij droogte: op niveau houden van het zoetwaterpeil, het tegengaan van verzilting en extra controle op beschadiging van veendijken.

Zijn waterschappen voorbereid op de droogte?

Ja. Elk waterschap heeft onder andere naar aanleiding van de droogtes in het verleden een droogteprotocol, een droogtecoördinator en een calamiteitenteam. Op dit moment zijn alle voorbereidingen getroffen voor eventueel noodzakelijke maatregelen als de droogte aanhoudt.

Waar heeft welke regio in Nederland last van bij droogte?

In periodes met droogte is er een verschil tussen hoog en laag Nederland. Met hoog Nederland bedoelen we de zandgronden en met laag Nederland het westelijk deel van Nederland.

Hoog Nederland

Op de vrij afstromende hoge zandgronden wordt het watersysteem in het zomerhalfjaar voornamelijk gebruikt om de landbouw van water te voorzien. In periodes dat het lang droog is, ontstaat de situatie dat het regen en grondwater niet langer meer toereikend is voor de vraag. Hierdoor gaan beken en watergangen droogvallen. Ook de grondwaterstanden gaan dalen. Om droogvallen zo lang mogelijk te voorkomen worden beregeningsverboden ingesteld. Dit betekent dat om water te besparen agrariërs geen water meer mogen gebruiken uit oppervlaktewater om hun gewassen te beregenen.

Maatregelen die waterschappen nemen zijn:

- water zoveel mogelijk vasthouden in het gebied (stuwpeilen verhogen);
- waar mogelijk zoveel mogelijk water in te laten in het gebied;
- beregeningsverboden in te stellen.

Laag Nederland

In westelijk Nederland wordt het watersysteem normaliter doorgespoeld om het zoutgehalte in het water op een acceptabel niveau te houden. Dit zout dringt vanuit de ondergrond (zoute kwel) het gebied in. In droge situaties is er:

- minder water beschikbaar om door te spoelen. De zouttong vanuit de rivieren komt verder het land in waardoor het niet meer geschikt is om mee door te spoelen en ontzilten inlaten moeten dan worden gesloten;
- Door water van elders aan te voeren moet voorkomen worden dat het zoutgehalte van het water toe door toenemende zoute kwel te veel toe neemt, waardoor te zout wordt om natuurgebieden maar ook de land- en tuinbouw (met name de meest kwetsbare gewassen als boomteelt, bollenteelt en de glastuinbouw) van water te voorzien.

Maatregelen die de waterschappen nemen zijn:

- Water aanvoeren van elders waar de zouttong nog niet is opgedrongen
- inlaten die te zout zijn geworden sluiten.

Welke maatregelen treffen de waterschappen om het waterpeil op niveau te houden?

De situatie kan ontstaan dat het water de hoge gebieden niet meer toereikend is. Bovendien dalen de grondwaterstanden. De waterschappen zorgen voor:

- het instellen van beregeningsverboden (agrariërs mogen geen water meer gebruiken om hun gewassen te beregenen);
- zoveel mogelijk vasthouden van water in bepaalde gebieden;

Welke maatregelen treffen de waterschappen tegen verzilting?

Zout dringt vanuit zee bij vloed de grote rivieren in maar ook vanuit de ondergrond (zoute kwel) waardoor het zoutgehalte te hoog wordt (verzilting). Dit (relatief) zoute water heeft een negatieve invloed op de natuur en de gewassen. Waterschappen bemonsteren daarom het water regelmatig op onder meer het zoutgehalte. In droge situaties is er minder water beschikbaar om het watersysteem door te spoelen. Bovendien neemt het zoutgehalte van het water toe door toenemende zoute kwel, waardoor het water te zout wordt om natuurgebieden maar ook de land- en tuinbouw (met name de meest kwetsbare gewassen als boomteelt, bollenteelt en de glastuinbouw) van water te voorzien. De waterschappen zorgen in deze gebieden voor:

- het waar mogelijk zoveel mogelijk water in te laten;
- het sluiten van inlaten die te zout zijn geworden.

Waarom een verscherpte controle van veendijken?

Veen heeft de eigenschap bij langdurige droogte sterk te krimpen en qua gewicht fors lichter te worden. Daardoor kunnen zodanige scheuren en verzakkingen in de kade ontstaan dat er zelfs een kadeafschuiving of doorbraak kan optreden. Vanzelfsprekend doen de waterschappen er alles aan om dit te voorkomen. In extreem droge perioden voeren de waterschappen gericht controles uit bij droogtegevoelige kaden. Zo nodig wordt de dijk versterkt met grond of zandzakken of waar nodig nat gehouden.

Wat is een verdringingsreeks?

De verdringingsreeks is vastgesteld door het Rijk en bepaalt hoe het schaarse zoete water wordt verdeeld over de watergebruikers, zoals landbouw, natuur, scheepvaart en drinkwaterbedrijven.

Waar gaat het schaarse zoete water naartoe?

In Nederland kan een tekort aan kwalitatief goed zoet water ontstaan. De natuur is zeer kwetsbaar voor droge omstandigheden. Waar gaat het schaarse water naar toe? De door het Rijk vastgestelde landelijke *verdringingsreeks* bepaalt hoe het beschikbare water in wordt verdeeld in tijden van watertekort. Daarnaast zijn er per regio regionale verdringingsreeksen opgesteld.

Met de verdringingsreeks kan bepaald hoe het waterverdeeld wordt over de verschillende watergebruikers zoals landbouw, natuur, scheepvaart en drinkwater. Daarbij wordt gekeken naar onomkeerbare en onherstelbare schade en primaire levensbehoeften.

Binnen de categorieën 1 en 2 is sprake van een prioriteitsvolgorde. Binnen de categorieën 3 en 4 vindt onderlinge prioritering plaats op basis van minimalisatie van de economische maatschappelijke schade.

Door de manier van prioriteren op voorhand duidelijk te maken, kennen zowel de waterbeheerders als de watergebruikers de spelregels bij de verdeling van water in tijden van tekorten.

Meer info:

- Factsheet verdringingsreeks: <http://www.helpdeskwater.nl/publish/pages/15572/factsheet-verdringingsreeks.pdf>
- Q&A, een overzicht van vragen over de Verdringingsreeks die het afgelopen jaar aan het Ministerie van V&W zijn gesteld: <http://www.helpdeskwater.nl/publish/pages/15573/factsheet-verdringingsreeks-bijlage.pdf>
- Cijfers nodig: Kennissysteem landelijke commissie watertekort: <http://lcw.demis.nl/default.aspx>

Welke gevolgen kunnen aanhoudende droogte en warmte hebben voor de waterkwaliteit?

- Zwemwater: botulisme en blauwalg. Een laag waterpeil, hoge watertemperatuur en stilstaand water vormen het ideale klimaat voor blauwalg en botulisme. De alg en de bacterie zijn een veelvoorkomend probleem in de zomer en kunnen gezondheidsklachten zoals oorontsteking of huidirritaties veroorzaken. Vanaf 1 mei is het zwemwaterseizoen geopend. Waterschappen adviseren de provincies over de kwaliteit van zwemwater.
- Vissterfte door zuurstoftekort in het water. Maatregelen zijn onder andere aanvoer van vers water met een hoger zuurstofgehalte en het extra beluchten door middel van waterpompen.
- Vorming van kroos bij warm weer vormt een bedreiging voor het watermilieu. Maatregelen zijn onder andere het bevorderen van de doorstroming.

Waar vind ik informatie over de kwaliteit van zwemwater?

Waterschappen zorgen voor schoon water en monitoren de kwaliteit. Deze gegevens gaan naar de provincies, die samen met informatie van Rijkswaterstaat zorgt voor het beheer van officiële zwemplekken in de natuur. Informatie staat op borden bij de zwemplekken.

Voor actuele info zie: zwemwater.nl en de zwemwaterapp van de waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat.

Wat is de Droogtestudie Nederland (2001 - 2008) en Deltaprogramma, onderdeel zoetwater?

Droogtestudie Nederland is een integrale studie naar het waterbeleid en -beheer voor en in periodes met schaarste aan water. De Droogtestudie Nederland heeft het waterbeleid en -beheer in periodes met schaarste aan water integraal in beeld gebracht. Het doel van de studie was een goed beeld te krijgen van:

- De aard, ernst en omvang van de droogteproblematiek in Nederland;
- De mogelijke oplossingsstrategieën voor korte en lange termijn;
- De keuze uit oplossingsstrategieën.

Eindrapport: http://www.helpdeskwater.nl/publish/pages/15599/aard_ernst_en_omvang-def.pdf

Wat staat er over zoetwater in het Deltaprogramma?

Voor het aanpassen aan de klimaatverandering zijn de Deltaplannen Veiligheid, Zoetwater en Ruimtelijke adaptatie vastgesteld. Voor zoetwater worden in verschillende gebieden maatregelen genomen om de verschillende gebieden robuuster te maken voor droogte. Onder andere wordt het Peilbesluit IJsselmeer genomen en de daarvoor benodigde mitigerende maatregelen. Het vergroten van de klimaatbestendige wateraanvoer en worden de watersystemen van hoog Nederland droogtebestendiger gemaakt met tal van regionale maatregelen. Daarnaast wordt ook ingezet op het nemen van maatregelen die het waterverbruik moeten beperken, onder andere door innovaties in landbouwteelten en grondgebruik en grondstructuur.